

პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2346-8467

აბრო
AGRO
АГРО
NEWS

№1

ქუთაისი – Kutaisi – Кутаиси
2016

ჟურნალი წარმოადგენს
კავშირი იმერეთის აგროეკოლოგიური ასოციაციისა და
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული ფაკულტეტის
პერიოდულ-სამეცნიერო გამოცემას

სარედაქციო კოლეგია:

ლორთქიფანიძე როზა – (მთავარი რედაქტორი);
ავალიშვილი ნინო (სწავლული მდივანი);
ურუშაძე თენგიზი; პაპუნიძე ვანო; შაფაქიძე ელგუჯა; ასათიანი რევაზი; კოპალიანი როლანდი; ჯაბნიძე რევაზი; კინწურაშვილი ქეთევანი; მიქელაძე ალექსანდრე; ჭაბუკიანი რანი; ქობალია ვახტანგი; ფრუიძე მაყვალა; ჩანჩიანი-ანასაშვილი ნუნუ; დოლბაია თამარი; ყუბანიშვილი მაკა; კვლენჯერიძე ნინო; ყიფიანი ნინო; ხელაძე მაია; კილასონია ემზარ; კვლიშვილი მანანა; ჩხიროძე დარეჯანი; ჯობავა ტრისტანი; წიქორიძე მამუკა; თავბერიძე სოსო; თაბაგარი მარიეტა; კილაძე რამაზი; მეტრეველი მარიამი; დვალაძე გულნარა; ნემსაძე მარიამი.

სარედაქციო კოლეგიის საზღვარგარეთის წევრები:

იოფე გრიგორი (აშშ); კავალიაუსკას ვიდასი (ლიტვა); ჩუხნო ინნა (უკრაინა); ბელოკონევა-შიუკაშვილი მარინა (პოლონეთი); გასანოვი ზაური (აზერბაიჯანი); მამადოვი რამაზანი (თურქეთი); სანტროსიანი გაგიკი (სომხეთი); სალინდიევი ულტემურატი (ყაზახეთი).

The magazine is a periodical scientific publication of
Imereti Agro-ecological Association and
Akaki Tsereteli State University Faculty of Agrarian Studies.

EDITORIAL BOARD

Lortkipanidze Roza – (Editor in Chief);
Avalishvili Nino – (Academic Secretary);
Urushadze Tengiz; Papunidze Vano; Shapakidze elguja; Asatiani Revaz; Kopaliani Roland; Jabnidze Revaz;
Kintsurashvili Ketevan; Mikeladze Aleksandr; Chabukiani Rani; Qobalia Vaxtang; Fruidze Makvala; Chachkhiani-Anansashvili Nunu; Dolbaia Tamar; Kubaneishvili Maka; Kelendjeridze Nino; Kipiani Nino; xeladze Maia; Kilasonia Emzar;
Kevlishvili Manana; Chxirodze Daredjan; Jobava Tristan; Tsiqoridze Mamuka; Tavberidze Coco; Tabagari Marieta; Kiladze Ramaz; Metreveli Mariami; Gvaladze Gulnara; Nemsadze Mariam.

FOREIGN MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Ioffe Grigory (USA); Kavaliauskas Vidas (Litva); Chuxno Inna (Ukraine); Belokoneva-Shiukashvili Marina (Poland); Gasanov Zaur (Azerbaijan); Mammadov Ramazan (Turkey); Santrosian Gagik (Armenia); Sagyndykov Ultemurat (Kazakhstan).

Журнал представляет
Периодическое научное издание
Союза агроэкологической ассоциации Имерети и
Аграрного Факультета Государственного Университета Акакия Церетели

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Лорткипанидзе Роза – (главный редактор);
Авалишвили Нино – (Учебный Секретарь);
Урушадзе Тенгиз; Папунидзе Вано; Шафакидзе Элгуджа; Асатиани Реваз; Копалиани Роланд; Джабнидзе Реваз;
Кинцурашвили Кетеван; Микеладзе Александр; Чабукиани Рани; Кобалия Вахтанг; Фруидзе Маквала; Чачхიანი-Анасашвили Нуну; Долбая Тамар; Кубанейшвили Мака; Келенджеридзе Нино; Кипиани Нино; Хеладзе Маия;
Киласония Эмзар; Кевлишвили Манана; Чхиродзе Дареджан; Джобавა Тристан; Цикоридзе Мамука; Тавберидзе Сосо; Табагари Мариета; Киладзе Рамаз; Метревели Мариами; Гваладзе Гулнара; Немсадзе Мариам.

ЗАРУБЕЖНЫЕ ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Иоффе Григори (США); Кавалиаускас Видас (Литва); Чухно Инна (Украина); Белоконева-Шиукашвили Марина (Польша); Гасанов Заур (Азербайджан); Маммадов Рамазан (Турция); Сантросян Гагик (Армения); Сагиндигов Ултемурат (Казахстан)

როლანდ კოპალიანი – თხილის წარმოების ზრდის დინამიკა საქართველოში რეგიონების მიხედვით _____	9
ქეთევან კინწურაშვილი – კოფეინის ბანსაზღვრის და მისი მიღების ექსპრეს მეთოდი _____	13
Роза Лорткипанидзе – АГРОЭКОЛОГИЧЕСКАЯ СРЕДА ОСУЩЕННЫХ ПОЧВ МЕГРЕЛИИ _____	18
რეზო ჯაბნიძე – ღარბი, რომ განვითარდეს და აღორძინდეს _____	22
Сантросян Г.С. – ЦЕННЫЕ ФОРМЫ АБРИКОСА “ХАРДЖИ” В АРМЕНИИ _____	32
ნუნუ ჩაჩხიანი-ანასაშვილი – ბიოლოგიური მეთოდი ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტის მიღების ბარანტია _____	35
Roza Lortkipanidze, Nino Kelenjeridze – RAISING SOIL FERTILITY IN OLIVE PLANTATIONS VIA CLOVER CULTURES IN CONDITIONS OF TSKALTUBO DISTRICT _____	40
ვახტანგ ქობალია – მანღარინ „აღრეშლას“ ნუცეღარული თესლნერგების ფორმათა მრავალფეროვნების ბიო-მორფოლოგიური და სამეურნეო მაჩვენებლების შესწავლის შედეგები _____	42
მარიეტა თაბაგარი, ვლადიმერ უგულავა, შორენა კაპანაძე, ნატალია ჯინჭარაძე – აღმოსავლური ხურმის ჯიშების სამეურნეო მახასიათებლების შესწავლა ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის კირობებში _____	48
ნინო ავალიშვილი – ბეოლოგიური პროცესების როლი ქანებისა და რელიეფის ფორმირებაში _____	51
ლ.გ. ბაზერაშვილი, ნ. ბოკუჩავა, მ. კეველიშვილი, ნ. ჯიბლაშვილი – წაბლის დაავადებანი წინანდლის დენდროკარკში _____	56
ტრისტან ჯობავა – ლიმონ ქართულის, მეიერისა და დიოსკურიას მაღსეკობამძლეობის შესწავლის შედეგები _____	58
Мака Кубанейшвили – ТОПИНАМБУР (ЗЕМЛЯНАЯ ГРУША) – ПОЛЕЗНОЕ РАСТЕНИЕ _____	66
გულნარა დვალაძე – მაყვლის (Rubus) მცენარის მიზანდასახული კულტივირების პერსპექტივა ახალი სახის კვების მრეწველობის საღებავის წარმოებისათვის და ბიომრავალფეროვნების დაცვა _____	69

ნინო ყიფიანი, მაია ხელაძე – ტრიფოლიატის სხვადასხვა ფორმების ბიო-მორფოლოგიური დასასიათება _____	72
ნინო კელენჯერიძე, ნელი კელენჯერიძე – ორბანული და მინერალური სასუქების შედარებითი ეფექტურობა დაბალნაყოფიერ აღუვიურ ნიადაგებზე გაშენებულ ფეიჭოს პლანტაციაში _____	76
ნატალია სანთელაძე – ფეიჭოს კულტურის ეკონომიკური ეფექტურობა იმერეთის რეგიონის აღუვიურ ნიადაგებზე _____	79
ვაჟა თოდუა, დალი ბერიკაშვილი, სოფიო ცქვიტაია – ველური ხილი, ბამრავლება, ჭიმიური შემადგენლობა და გამოყენების პერსპექტივები _____	81
ლია კოპალიანი – ზეთისხილის ყვავილობისა და ნაყოფმსხმოიარობის ფენოლოგიური ფაზების მიმდინარეობა იმერეთის რეგიონში _____	90
მზია კურდღელია – ლავანდის კულტურის პერსპექტივა საქართველოში _____	93
ალექსანდრა ჩაფიჩაძე, მაკა ყუბანეიშვილი – ჩაიოტა (<i>Sechium edule</i>) – ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წყარო _____	97
სულიკო ბერიძე – ცხოველთა კვების ტრადიციები საქართველოში და მისი გავლენა პროდუქტიულობაზე _____	101
მაცვალა ფრუიძე, ეკატერინე ბენდელიანი – ლუდის შენახვაზე მოქმედი ფაქტორები _____	104
ეკატერინე კახნიაშვილი – ჩაის არომატიზაცია და მიღებული პროდუქტის ეკონომიური გაანგარიშება _____	110
ვარლამ აკლაკოვი – პროლინის, არბინინისა და ჰისტიდინის ბარდაქმნის ზოგიერთი თავისებურებანი საფუძვრებში ღვინის შამპანიზაციისას _____	114
მალხაზ მიქაბერიძე – აბრონეფლეუმის სემპტრულ-ოპტიკური დასასიათებლების გამოკვლევა _____	118
თამარ ხუციძე – ველური ყვავილოვანი მცენარის - შავყამალას (<i>Scrophulariaceae Lunariifolia Boiss</i>) გვირგვინის უზრცლების მღებავი ნივთიერების მორფოლოგია _____	121
ნანა ქათამაძე, თამარ ხუციძე – ჩაის ფოთლის შენახვისა და ტრანსპორტირების პერიოდში მიმდინარე ჭიმიური და მიკრობიოლოგიური პროცესები _____	124
თეიმურაზ კანდელაკი, რამაზ კილაძე, ჯამბულ ქანთარია – თბილისის „კუს ტბის“ რეკრეაციული ზონის დენდროფლორის მდგომარეობის შეფასება და სარეკონსტრუქციო ღონისძიებების მეცნიერული დასაბუთება _____	128
ქეთევან ქუთელია – აქტინიდიის კულტურის თესლით გამრავლება _____	136

ეთერ ბენიძე, ვანდა გვანცველაძე – ბარემოს ტემპერატურული პირობების გავლენა ზოგიერთი ბაზაფხულზე მოყვავილე მერქნიანი მცენარის ფენოფაზების მიმდინარეობაზე _____	138
თეიმურაზ კანდელაკი, რამაზ კილაძე, ჯამბულ ქანთარია – ქალაქ თბილისის საზღვრებში და მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული მწვანე ნარბავებისა და სახელმწიფო ტყის ფონდის დაცვის რეზულირების მმქანიზმის შეფასება _____	144
ეთერ ბენიძე, ეკატერინა გუბელაძე, მარინა კუცია, იზა ოჩხიკიძე, ქეთევან ქუთელია – აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჯავჭავაძის გამზირზე მდებარე სასწავლო კორპუსის მიმდებარე ტერიტორიის ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური შესწავლის შედეგები _____	151

2 **მულტიდისციპლინარული დარგები** MULTIDISCIPLINARY BRANCHES МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОТРАСЛИ

ზეინაბ ახალაძე – საქართველოს აბრეშქვორები _____	161
მანანა შალამბერიძე – შერემრულ მემურნეობებში შერემრის უწყვეტია _____	166
გულადი თხილაიშვილი – ანტი-დემინგის მნიშვნელობა ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების გადაწყვეტის საკითხში _____	170
ნატო ჯაბნიძე – სოფლის მემურნეობის შემდგომი განვითარება, მიწის მართვის თანამედროვე სისტემის შემქმნის ბარეში შეუძლებელია _____	176
ჯემალ ანანიძე, გიორგი ჯაბნიძე – სოფლის მემურნეობის სპეციალიზაციისა და დარბთა შეთანაწყობის ეკონომიკური ეფექტიანობა აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში _____	183
გელა ლოსაბერიძე, დავით კბილაშვილი – აბრეშქვორების განვითარების პრობლემები და პერსპექტივები საქართველოში _____	187
სოსო თავბერიძე, ემზარ კილასონია – სამანქანო-სატრაქტორო აბრეშქვორების საყრდენ-ჩაჭიდებითი გამავლობის კვლევა შერდოზულ მიწათმომქმედების პირობებში _____	193
ემზარი კილასონია – ზეთისხილის სადემონსტრაციო ნაკვეთზე ჩასატარებელი მმქანიზმებულ სამუშაოთა ტექნოლოგია _____	197
მამუკა წიქორიძე – მინერალური საუქმების მმქანიზირებული ვესით მომზადება და სიმინდის რიბთაშორისებში შეტანის ხერხები _____	200
სოსო თავბერიძე, დავით კბილაშვილი – თვლიანი ტრაქტორის საკურსო მდბრადობის კვლევა _____	203

დარეჯან ჩხიროძე – მღბრადი განვითარება ეკონომიკის განვითარების გარანტი	208
იზოლდა ხასაია – ტურისტული მომსახურების მომხმარებელთა პრობლემები იმერეთში	211
სერგო ცაგარეიშვილი, აკაკი ნასყიდაშვილი, მათა დიაკონიძე – კვების მომსახურების ზოგადი დახასიათება ტურიზმში	216

2 **ვიმართულაბათუმორისი ღარგები** **MULTIDISCIPLINARY BRANCHES** **МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОТРАСЛЫ**

ბიზნესის ადმინისტრირება - მარკეტინგი
ანტი-დემპინგის მნიშვნელობა ეროვნული სასურსათო
უსაფრთხოების გადაწყვეტის საკითხში

გულადი თხილაიშვილი

ეკონომიკის დოქტორანტი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრი

აჭარის ა/რ მთავრობის ეკონომიკური განვითარების საბჭოს მრჩეველი

წინამდებარე სტატიაში განხილულია მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის პრობლემა, რომელიც XXI-ე საუკუნის ერთ-ერთი მთავარი გადაუჭრელი საკითხია. თანამედროვე მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაციის პირობებში, ეროვნულ მეურნეობათა ლიბერალიზაციამ საფრთხე შეუქმნა ცალკეული ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადობას, ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფას, სამხედრო, ფინანსურ, ენერგეტიკულ, სასურსათო და სხვა სახის დამოუკიდებლობას. ეს კი დამანგრეველ გავლენას ახდენს საერთაშორისო სტაბილურობაზე, ცალკეული ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებაზე. სასურსათო უსაფრთხოება გამოსახავს ქვეყნის ეკონომიკის უნარს დააკმაყოფილოს მოსახლეობის მოთხოვნილება სტაბილური, საკმარისი და ხელმისაწვდომი, ეკოლოგიურად სუფთა სურსათით.

სურსათით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებელი ეროვნულ დონეზე სასურსათო უსაფრთხოების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მაჩვენებელია. იგი გულისხმობს ქვეყნის მოსახლეობის სურსათზე მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას ადგილობრივი რესურსების მაქსიმალურად გამოყენების ხარჯზე. ამასთან განსახდურულია ის მინიმუმიც, რომელიც რეკომენდებულია ქვეყნისათვის სასურსათო უსაფრთხოების დონედ. ეს დონე სხვადასხვა შეფასებით 80-85%-ის ფარგლებში უნდა მერყეობდეს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოება დარღვეულად ითვლება მაშინ, თუ ქვეყანაში მოხმარებული სურსათის 15-20%-ზე მეტი იმპორტულია. საქართველოში კი ამჟამად მოსახლეობის სურსათით დაკმაყოფილება ხდება 80%-ზე მეტი იმპორტული სურსათით. ქვეყნის მოსახლეობის კვების პროდუქტებით უზრუნველყოფაზე დიდ გავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დონე, სურსათის სამამულო წარმოების პოტენციალი, მისი გამოყენების დონე, მოსახლეობის შემოსავალი, მსყიდველუნარიანობა და სხვა.

სასურსათო უსაფრთხოება ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი კომპონენტია. მასში ზოგადად მოიაზრება სურსათის ეროვნული წარმოების ისეთი დონე, რომელიც საშუალებას იძლევა განხორციელდეს კვების პროდუქტებით მოსახლეობის უზრუნველყოფა და სახელმწიფო მარაგების შევსება მოქმედი ნორმების შესაბამისად. ამისათვის აუცილებელია საქართველოში შემუშავებული იქნეს ანტიდემპინგური საკანონმდებლო ბაზა, რაც ხელს შეუწყობს ეროვნულ სასურსათო უსაფრთხოებას, რომელიც დაემყარება კონკრეტულ დონისძიებათა სისტემას მაკროეკონომიკურ, საგარეო ეკონომიკურ და სხვა სახის ინდიკატორებს. მსოფლიო პრაქტიკა ადასტურებს, რომ სასურსათო უსაფრთხოების ეროვნული სტრატეგიის წარმატებული რეალიზაცია გარანტირებულია მაშინ, როცა სახელმწიფო სტრატეგიულ რესურსებზე შენარჩუნებულია ხელისუფლების კონ-

ტროლი, როცა ქვეყანაში ხორციელდება ისეთი აგრარული პოლიტიკა, რომელიც ითვალისწინებს იმპორტის ჩანაცვლებით სამამულო აგრარული პროდუქციის წარმოების განვითარებას და სოფლად საქონელმწარმოებელთათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნას.

ანტიდემპინგური კანონის მიღების აუცილებლობაზე საქართველოში უკვე წლებია მსჯელობენ, რადგან ეს არის ერთ-ერთი იმ კანონთაგანი, რომელიც საეკონომიკური ურთიერთობების სამართლებრივ და სატარიფო საკითხებს აწესრიგებს. ქართული წარმოება წლების განმავლობაში იჩაგრებოდა უცხოური დემპინგური პროდუქციისგან, რადგან ჩვენი მეზობელი ქვეყნები სოფლის მეურნეობასა და კვების გადამამუშავებელ მრეწველობას სერიოზულ სუბსიდირებას უწევდნენ. ამის გამო, საქართველოში მცხოვრებ გლეხს, თუ მეწარმეს არაკონკურენტულ ვითარებაში უწევს საქმიანობა. დღეს ანტიდემპინგური კანონმდებლობის ამოქმედება რეალობად უნდა იქცეს.

ტერმინი “დემპინგი” განიმარტება, როგორც - საქონლის გაყიდვა უცხოეთის ბაზარზე შინაგანი ბაზრის ფასებთან შედარებით ბევრად იაფად, ზოგჯერ თვითღირებულებაზე ნაკლებად (კონკურენტების განდევნის მიზნით); სხვა სიტყვებით მას გადასაყარ ექსპორტსაც უწოდებენ. მრავალ დასავლურ ქვეყანაში მოქმედებს ანტიდემპინგური კანონმდებლობა, რომელიც იცავს ადგილობრივი, ეროვნული მწარმოებლების მოგებას და ხშირად ეწინააღმდეგება ისეთი საქონლის სხვა ქვეყნიდან შემოტანას, რომელსაც არასაკმარისი კონკურენტუნარიანობის გამო დაბალი ფასი აქვთ.

ფასები დემპინგის პერიოდში დროებით არის შემცირებული, - იმისთვის რომ ბაზარი მოიპოვოს, გააძევოს ბაზრიდან კეთილსინდისიერი კონკურენტუნარიანი პროდუქცია და შემდგომ, როცა უკვე იგი მონოპოლისტი გახდება, ფასს წარმატებულად გაზრდის. ასეთი მაგალითები 1990-იანი წლებიდან მოდის და საქართველოს მთავრობა ჯერ კიდევ იმ დროიდან, ამ თემაზე მსჯელობით და კამათით შემოიფარგლებოდა.

XXI საუკუნის პირველ ათწლეულში საგადასახადო კოდექსი სამჯერ გახდა საჯარო განხილვის საგანი. საგადასახადო კოდექსი, რომელიც ვითომ "ნაციონალური მოძრაობის" მიერ იყო მომზადებული ბუნებაში არ არსებობდა - იმედია ახალ ინიციატივაც ასეთ ბედს არ გაიზიარებს.

ამ კანონმა ხელი უნდა შეუწყოს სამართლიანი ფასების რეგულირებას. დემპინგის არსი მარტივია: დაუშვათ, დღეს ვიღაცამ გამოიტანოს და ბენზინი გაყიდოს 1 ლარად, ის ამ ბაზარზე ყველას გააკოტრებს, რადგან თვითონ დიდი ფინანსური შესაძლებლობები აქვს და შეუძლია მიყენებულ ფინანსურ ზარალს გაუძლოს. შემდეგ, როდესაც სხვა კონკურენტები გააკოტრდებიან, თავის პროდუქციას კატასტროფულად გააძვირებს და ზემოგებაზე იმუშავებს. საბოლოოდ, იმ თანხასაც ამოიღებს, რაც ადრე დახარჯა. ამიტომ, ყველა განვითარებული ქვეყანა იბრძვის ამ სახიფათო მოვლენის ანუ დემპინგის წინააღმდეგ. ამერიკაში, მაგალითად, მსგავსი კანონი ჯერ კიდევ 1889 წელს მიიღეს. არა მგონია დღეს საქართველოში დემპინგური ფასებით ბევრი მოქმედებდეს, ამიტომ, ჩვენი აზრით, ანტიდემპინგური კანონის ამოქმედებით ჩვენს ბაზარზე მნიშვნელოვანი ცვლილებები არ მოხდება, სამაგიეროდ, ქვეყანა კანონმდებ-

ლობით იქნება დაცული დემპინგისაგან.¹

მოგესხენებათ, ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია (ვმო) დაფუძნდა 1994 წლის 8 დეკემბერს, როგორც 1947 წელს შექმნილი „ვაჭრობისა და ტარიფების შესახებ გენერალური შეთანხმების“ სამართალმემკვიდრე. საქართველო მას დამკვირვებლის სტატუსით ჯერ კიდევ 1996 წლის 26 ივნისს მიუერთდა, ხოლო 1999 წლის 6 ოქტომბრიდან გახდა მისი სრულუფლებიანი წევრი (ვმო-სთან საქართველოს მიერთების შეთანხმება ქვეყნის პარლამენტის მიერ რატიფიცირებულ იქნა 2000 წლის 14 ივლისს).

ვმო-ს მიზანს წარმოადგენს მრავალმხრივი სავალდებულო ხელშეკრულებების საფუძველზე ამ ორგანიზაციის წევრთა სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების რეგულირება, ხოლო მისი ძირითადი ამოცანა მდგომარეობს საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალიზაციაში, მისი სამართლიანობის, წინასწარი განჭვრეტისა და გამჭვირვალეობის უზრუნველყოფის გზით, რამაც თავის მხრივ, ხელი უნდა შეუწყოს ეკონომიკური აღმავლობის პროცესსა და მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდას.

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წესები კონკურენციის სფეროში მრავალმხრივი შეთანხმებების (სამართლებრივი დოკუმენტების) პაკეტის შემადგენელი ნაწილია, რომლის ნორმებითა და პრინციპებით, ამჟამად მსოფლიო ვაჭრობის (საქონლითა და მომსახურებით) 90%-ზე მეტი რეგულირდება. თუმცა, საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ „ვაჭრობისა და ტარიფების შესახებ გენერალური შეთანხმება“ თავის არც ერთ დებულებაში არ ახდენდა და არც ვმო-ს დებულებებით ხდება იმის პირდაპირი დეკლარირება, რომ ისინი ემხრობიან კონკურენციის პრინციპებს (არ ახასიათებენ დასაუდგენ წესებს როგორც „კონკურენციის წესებს“). მიუხედავად ამისა, შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ვმო-ს წესების არსშია ჩადებული საგარეო-ეკონომიკური გარიგებების კონკურენციული პირობები, დისკრიმინაციისა და ხელოვნური შეზღუდვების მოხსნის მეშვეობით. აღნიშნული სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ვმო მთლიანად ეყრდნობა ღია კონკურენციის პირობებს. მისთვის დასაშვებია სატარიფო და არასატარიფო რეგულირების მეთოდების გამოყენება, მათ შორის - ანტიდემპინგური და საკომპენსაციო ღონისძიებების განხორციელება, მათი გამოყენების მკაცრი რეგლამენტაციის პირობებში, რაც არ ისახავს მიზნად კონკურენციის შეზღუდვას.²

GATT-ის XIX მუხლი -ითვალისწინებს ზოგიერთი დასახელების პროდუქციის იმპორტთან დაკავშირებული გადაუდებელ ღონისძიებებს. რაც ასახულია ვმო-ს შეთანხმება უსაფრთხოების ზომების შესახებ გადაუდებელი ღონისძიებებში, რომლებმაც უნდა დაიცვან იმპორტული საქონლის კონკურენციით სერიოზულად დაზარალებული ეროვნული მრეწველობა. თითოეულ ქვეყანას უფლება აქვს მიიღოს „უსაფრთხოების“ ზომა რომელიმე პროდუქციაზე საიმპორტო ქვოტების ან გადასახადების დაწესების მეშვეობით, თუ იმპორტის გაზრდილი მოცულობა ადგილობრივ მწარმოებელთათვის ზიანის ან საფრთხის მომტანია.

¹ ვეტელავა ს.. მსჯელობა საქართველოს საკონკურენციო (ანტიმონოპოლიური) სამართლის სრულყოფის საკითხებზე. თბილისი 2007: გვ-

² საქართველოსა და ევროკავშირს (ევროპის) სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2496959>

ქვეყნის მიერ ანტიდემპინგური და საკომპენსაციო ბაჟის შემოღება ერთი ან მეტი ქვეყნიდან არაკეთილსინდისიერი გზით განხორციელებული იმპორტის მიმართ, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა ან ზიანის მიყენების საშიშროება შეუქმნა ეროვნულ მრეწველობას (GATT-ის VI მუხლი – ანტიდემპინგური და საკომპენსაციო ბაჟი, ვმო-ს შეთანხმება ტარიფებსა და ვაჭრობაზე 1994 წლის გენერალური შეთანხმების VI მუხლის განხორციელების თაობაზე, შემდგომში „ანტიდემპინგური შეთანხმება“, და ვმო-ს შეთანხმება სუბსიდიებისა და საკომპენსაციო ზომების შესახებ. ასევე აღსანიშნავია განვითარებადი ქვეყნების მიერ საიმპორტო შეზღუდვების შემოღება

საგადამხდელო ბალანსისა და ქვეყნის საგარეო ფინანსური მდგომარეობის დაცვის მიზნით (GATT-ის XVIII „ბ“ მუხლი - საიმპორტო ზომები საგადამხდელო ბალანსის მიზნებისათვის.³

ამრიგად, თუ სიღრმისეულად გავანალიზებთ (კრიტიკულად შევხედავთ) ანტიდემპინგური ღონისძიებების გატარების კუთხით არსებულ (მოსალოდნელ) მდგომარეობას (ყველა მოსალოდნელ შედეგთან ერთად) შეიძლება დაგვასკვნათ, რომ საქართველოსათვის ამ ეტაპზე ნაკლებად კატასტროფულია რეპრესალიების შესახებ საკანონმდებლო ბაზის არარსებობა. როგორც დამოუკიდებელ ექსპერტთა გარკვეული ნაწილი, ჩვენც ვიზიარებთ მოსაზრებას, რომ საქართველოსათვის საკომპენსაციო ბაჟის დაკისრებისა და ანტიდემპინგის პროცედურებთან, როგორცაა მაგ.: ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის ხელშეკრულება დაცვის ღონისძიებების შესახებ”, რომელიც მართალია ნაკლებად ძლიერი ინსტრუმენტია, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მას მაინც შეუძლია მნიშვნელოვანი როლი ითამაშოს ეროვნული სასურსათო წარმოების უსაფრთხოების საქმეში. შესაბამისად, ის, კერძო სექტორს აძლევს სტიმულს, რათა იმპორტთან მიმართებაში დამცავი პროცედურების მოქმედების პერიოდი გამოიყენოს კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ნათელია, რომ საქართველოში ანტიდემპინგური და საკომპენსაციო ბაჟის დაკისრების ღონისძიებების მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის არარსებობის მიუხედავად, რეალურადაა შესაძლებელი სრულყოფილი საკონკურენციო პოლიტიკის განხორციელება ვმო-ს დებულებების ფარგლებში (დაცვის ღონისძიებების შესახებ), რომ არა მისი რეალიზაციის ერთ-ერთი ძირითადი შემაფერხებელი გარემოება, როგორცაა დაცვის ღონისძიებების მომკვლევი (შემსწავლელი) და მასზე გადაწყვეტილებების მიმღები სახელმწიფო ინსტიტუტის ერთმნიშვნელოვნად განუსაზღვრელობა.

შესაბამისად, აუცილებლად მიგვაჩნია, რომ რაც შეიძლება მალე მოხდეს ქვეყანაში იმ სახელმწიფო ორგანოს განსაზღვრა, რომელიც იქნება დამცავი პროცედურების შესახებ ვმო-ს ხელშეკრულებით განსაზღვრული წესების აღმსრულებელი ინსტიტუტი, რომლის პარალელურადაც აუცილებელია ქვეყნის შიგა საკონკურენციო სამართალი („თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონში კონკურენციის შეზღუდვის მექანიზმები დაყვანილია მხოლოდ ხელისუფლების

³ WTO Discussion Papers, WTO, N4, The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities; 2004

(სახელმწიფო ან ადგილობრივი) ორგანოების მხრიდან კონკურენციის შემზღუდავი ქმედებების აკრძალვამდე) შესაბამისობაში იყოს მოყვანილი ვმო-ს წვერი, განვითარებული ეკონომიკის მქონე სახელმწიფოების ანალოგიურ სტანდარტებთან.

და ბოლოს, ვფიქრობთ, რომ აღნიშნულ პროცესის დაჩქარებას (ვმო-ს სტანდარტებთან საკონკურენციო სამართლის დაახლოებას) ხელი შეიძლება შეუწყოს იმანაც, რომ ვმო-ს აქტიური წევრია ევროკავშირიც, რომელიც მუდმივად ცდილობს გააძლიეროს ეკონომიკური და პოლიტიკური კავშირები ევროკავშირსა და ამ კავშირის გარეთ დარჩენილ სამხრეთ და აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოებს შორის, რითაც ის ამ ქვეყნებს აძლევს შანსს განახორციელონ ევროკავშირის შიგა ბაზარზე შესვლა ვმო-სა და ევროკავშირის სტანდარტებთან მიახლოების (ჰარმონიზაციის) გზით. შესაბამისად, ევროკავშირს აქვს დიდი პოტენციალი მაქსიმალურად შეუწყოს ხელი საქართველოს ინტეგრაციას ემო-ში.

საქართველოს ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოებისთვის არსებული პრობლემების აღმოფხვრის მიზნით საჭიროა გატარდეს შემდეგი ზომები:

1. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების გრელვადიანი სტრატეგია ორიენტირებული უნდა იყოს ექსპორტის ზრდაზე, რაც უნდა წარმოადგენდეს სიღარიბის დაძლევის, წარმოების განვითარების, სპეციალიზაციისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების, და ზოგადად ეკონომიკური ზრდის საფუძველს;

2. საექსპორტო დარგთა განვითარების მიზნით საჭიროა მოხდეს მისი ფინანსური მხარდაჭერა: საექსპორტო საწარმოთა სუბსიდირება, დაზღვევისა და უპროცენტოდ დაკრედიტების სისტემა. იმავედროულად, ევროკავშირის ბაზარზე დასამკვიდრებლად საჭიროა პრიორიტეტულ მიმართულებად იქცეს საქართველოში წარმოებული პროდუქციის ხარისხის, იმპორტის გაკონტროლება ვმო-ს შეთანხმების საფუძველზე და კონკურენტუნარიანობის ამაღლება ანტი-დემპინგური კანონმდებლობით;

3. ჩვენი ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტში უნდა გაიზარდოს ეროვნული სასურსათო წარმოების ხვედრითი წილი. ასევე, მონეტარული პოლიტიკის გატარებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ლარის კურსის გავლენა ექსპორტ-იმპორტზე, ადგილობრივმა საწარმოებმა კონკურენტულ უპირატესობას უნდა მიაღწიონ მაღალტექნოლოგიურ, პრიორიტეტულ და პერსპექტიულ დარგებში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ფეტელავა ს. 2007. მსჯელობა საქართველოს საკონკურენციო (ანტიმონოპოლიური) სამართლის სრულყოფის საკითხებზე. გამომცემლობა თბილისი 2007;
2. საქართველოსა და ევროკავშირს (ევროპის) სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2496959>
3. WTO Discussion Papers, WTO, N4, The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities; 2004

IMPORTANCE OF ANTI-DUMPING LAW AS A SOLUTION OF THE NATIONAL FOOD SAFETY

Guladi TKHILAISHVILI

PhD student of economics

Member of Kobuleti Municipality Sakrebulo

Economic Development Advisor at the Ajaria A/R Economic Development Council

Summary

If a company exports a product at a price lower than the price it normally charges on its own home market, it is said to be “dumping” the product. The WTO Agreement does not regulate the actions of companies engaged in "dumping". Its focus is on how governments can or cannot react to dumping — it disciplines anti-dumping actions, and it is often called the “Anti-dumping Agreement” The work on an Anti-Dumping Policy Bill is now complete. The Bill has been agreed on with the government as well as in Parliament. At this stage the Ministry of Economy is calculating the risks of the new law. The Bill is expected to be adopted fully by Parliament by the end of 2016. Anti-dumping laws prohibit importers from imposing sharply lower prices on products compared to the domestic market prices, since the purpose of such action is often to sink local companies. The purpose of the law is to protect the local industry from unfair competition. Because of the reformation of Georgian legislation regulating national food safety and the development of state policy, a process that was largely encouraged by the signing of the EU Georgia Association Agreement, 2014 was a significant year. The main law regulating national food safety the Code of Food Safety, the National Food Agency enhanced its activities and its scale of control. At the same time, serious factors such as the shortage of qualified personnel and the low level of awareness of imported food issues among entrepreneurs and consumers continue to impede the activities in this sphere.

**АНТИДЕМПИНГОВЫЕ ВАЖНОСТЬ В РЕШЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ**

Гулади ТХИЛАИШВИЛИ

Докторант экономики

Член муниципалитета Кобулету сакребуло

Правительства Автономной Республики Аджария Советник экономического развития

Резюме

Важнейшим фактором обеспечения стабильности торговли, развития конкуренции и бизнеса является защита внутреннего рынка от демпинга. Демпинг традиционно определяется как ценовая дискриминация между национальными рынками. Антидемпинговые процедуры Сообщества осуществляются в рамках общей торговой политики ЕС (статьи 131–134 Договора о ЕС), т.к. являются важнейшим средством обеспечения соблюдения правил мировой торговли и применяются в отношении импорта на внутренний рынок. Современное антидемпинговое законодательство ЕС имплементирует в правовую систему Сообщества соответствующие положения вышеуказанных международных документов. Основным актом Сообщества в этой сфере является Регламент о защите от демпингового импорта из стран, не являющихся членами Европейского сообщества, поскольку необходимо определить, кто может подать антидемпинговую жалобу, включая степень ее поддержки промышленностью Сообщества, а также какую информацию о демпинге, ущербе и причинно-следственной связи между ними такая жалоба должна содержать; поскольку также целесообразно определить правила, в соответствии с которыми отвергаются жалобы или начинаются процедуры, поскольку необходимо установить процедуры принятия обязательств, которые устраняют демпинг и ущерб, вместо введения предварительной или окончательной пошлины; поскольку также целесообразно определить последствия нарушения или отзыва обязательств и что предварительные пошлины могут вводиться при подозрении о нарушении обязательств или если необходимо дальнейшее расследование для дополнительных выводов; поскольку при принятии обязательств внимание должно уделяться тому, чтобы предложенные обязательства и их выполнение не привели к антиконкурентному поведению.